

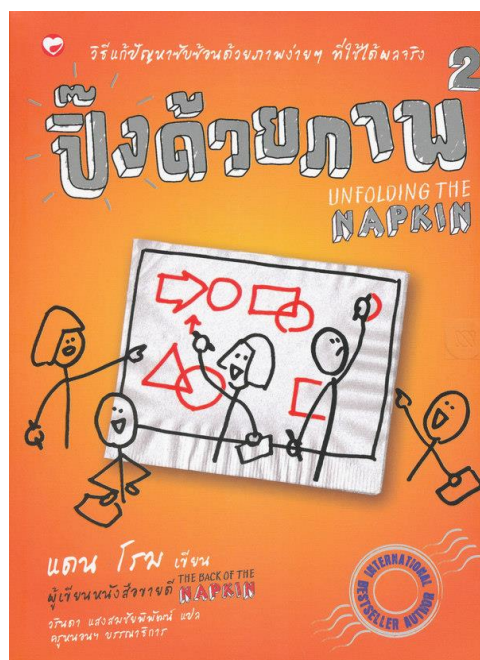
Book Review :

ปิ้งด้วยภาพ²

วิธีแก้ปัญหาคับซ้อนด้วยภาพง่าย ที่ใช้ได้ผลจริง (Unfolding the Napkin)

วรสิริ ธรรมประดิษฐ์*

Worasiri Thumpradit

หนังสือเรื่อง ปิ้งด้วยภาพ² : วิธีแก้ปัญหาคับซ้อนด้วยภาพง่าย ที่ใช้ได้ผลจริง

เขียนโดย Dan Roam (แดน โรม)

แปลจาก Unfolding the Napkin

ผู้แปล วรินดา แสงสมชัยพัฒนา

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2556

282 หน้า ราคา 437 บาท

ISBN 978-616-7246-81-9

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะบัญชีและการจัดการ วิทยาลัยเซาท์อีสต์บางกอก

Asst. Prof. Faculty of Accounting and Management Science, Southeast Bangkok College.

email : worasiri@southeast.ac.th

“ปิ้งด้วยภาพ²” เป็นหนังสือแบบสัมมนาที่ใช้การคิดเป็นภาพเพื่อแก้ปัญหาซับซ้อนต่างๆ ด้วยภาพง่ายๆ ที่ใช้ได้ผลจริง เป็นหลักสูตร 4 วันที่ใช้ในการแก้ปัญหาด้วยภาพเป็นภาคต่อของหนังสือ “ปิ้งด้วยภาพ” ซึ่งเป็นภาคทฤษฎีที่แนะนำวิธีการใช้ภาพง่ายๆ แก้ปัญหาทางธุรกิจ และแนะนำชุดเครื่องมือกับกฎต่างๆ ในการสร้างสรรค์ภาพเพื่อแก้ปัญหา หนังสือ “ปิ้งด้วยภาพ²” นี้พูดถึงเรื่องเดียวกัน แต่เน้นวิธีการฝึกที่ลงลึกในรายละเอียดมากกว่าและสามารถสื่อสารสองทางได้ ผู้เขียนแนะนำเครื่องมือทุกชิ้นและกฎทุกข้อ ทีละขั้นพร้อมตัวอย่าง เพื่อฝึกแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้รูปภาพ มีแบบฝึกหัดให้ทำวันละหลายเรื่อง หากเป็นเรื่องที่ยากผู้เขียนมีคำตอบไว้ให้ในภาคผนวก

Dan Roam ผู้เขียนชาวอเมริกันเป็นผู้ก่อตั้งและประธานบริษัท Digital Roam Inc. ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาด้านการจัดการ ซึ่งเน้นให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนต่างๆ แก่ นักธุรกิจโดยใช้วิธีการคิดเป็นภาพ หน่วยงานใหญ่ๆ ที่ใช้บริการ ได้แก่ กูเกิล โปอิง อีเบย์ ไมโครซอฟท์ วอลมาร์ท กองทัพเรือสหรัฐอเมริกา สภานิติบัญญัติแห่งสหรัฐอเมริกา และทำเนียบขาว และมีหน่วยงานอื่นๆ เช่น บริษัททอมสัน (Thomson) สำนักพิมพ์ด้านข้อมูลข่าวสารที่ใหญ่ที่สุดในโลก ขอให้ช่วยวางกลยุทธ์สร้างแบรนด์ที่จะทำให้ผู้อ่านทั่วโลกจดจำ ผลงานการอธิบายด้วยภาพของ Dan Roam เคยช่วยอธิบาย American Health Care จนได้รับเลือกจาก BusinessWeek ว่าเป็นการนำเสนอที่ดีที่สุดในปี 2009 (The World’s Best Presentation of 2009) นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้ความรู้ในรูปแบบอื่น เช่น การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การเป็นวิทยากรบรรยายให้แก่บริษัทและการประชุมทางธุรกิจต่างๆ ทั้งในสหรัฐอเมริกาและต่างประเทศรวมทั้งในประเทศไทยด้วย

หนังสือ “ปิ้งด้วยภาพ²” ได้รับความนิยมสูงมากจนเป็น International Bestselling Books on Business-Visualization 1 ใน 5 เล่มของผู้เขียนที่มีการแปลไปแล้วทั่วโลก ผู้เขียนได้ขยายแนวคิดจาก “ปิ้งด้วยภาพ” ด้วยวิธีที่เหมือนผู้อ่านได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกับเขาทั้งสี่วันตามขั้นตอนหลักของแนวคิดนี้ คือ การดู การเห็น การจินตนาการ และการแสดงออก โดยเริ่มต้นแต่ละหัวข้อด้วยการอธิบาย จากนั้นสาธิตด้วยภาพง่ายๆ ที่ใช้ได้ผลจริง ผู้เขียนใช้วิธีแสดงตัวอย่างให้ดู ทำตัวอย่างบททดสอบไปกับผู้อ่าน จากนั้นให้ผู้อ่านทำแบบทดสอบด้วยตัวเองด้วยการจินตนาการและวาดภาพเพื่อแก้ปัญหา ตบท้ายด้วยการสรุปอีกครั้งให้เข้าใจแต่ละหัวข้อชัดเจน หลักสูตร 4 วันในการแก้ปัญหาด้วยภาพเล่มนี้ผู้อ่านใช้เวลาได้ตามใจชอบ ผู้เขียนได้เน้นย้ำให้อ่านไปตามลำดับจากวันที่ 1 ถึงวันที่ 4 เนื่องจากเนื้อหาในแต่ละวัน จะอิงจากความรู้ของวันก่อนหน้านั้น และแนวคิดบางอย่างจะดูไร้เหตุผลทันทีหากปราศจากความเข้าใจบทเรียนก่อนหน้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกก็มีเพียงแค่หนังสือเล่มนี้ ดินสอ หรือปากกา และกระดาษหรือไวท์บอร์ดสำหรับฝึกแก้ปัญหาทุกอย่างด้วยรูปภาพ

วันที่ 1 การดู

ในวันแรกผู้เขียนได้สอนให้ฝึกวาดรูปทรงพื้นฐาน เส้น+ลูกศร คน+สิ่งของ อย่างง่ายๆ เช่น ให้วาดรูปคนก้างปลาไปพร้อมกับผู้เขียน และอธิบายกฎที่ไม่ได้เขียนไว้ข้อที่ 1 คือ ใครก็ตามที่

อธิบายปัญหาได้ดีที่สุดน่าจะเป็นผู้แก้ปัญหาได้มากที่สุด ต่อด้วยการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินตนเอง จากนั้นผู้เขียนได้สอนวิธีการดูอย่างกระตือรือร้น และเริ่มฝึกจากตัวอย่างภาพข้อมูลซึ่งผู้เขียนอธิบายทีละขั้นตั้งแต่การเก็บรายละเอียด การกระจายข้อมูลออกเพื่อให้ดูได้ทั่วถึง กำหนดตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญของภาพแล้ววาดข้อสรุป การอธิบายละเอียดชัดเจนทุกขั้นตอนมีภาพเป็นตัวช่วย จบแล้วมีแบบฝึกหัดให้ทำ และมีเฉลยให้ในภาคผนวก เป็นการฝึกที่จะช่วยผลักดันผู้ฝึกไปสู่การคิดเป็นภาพขั้นสูงขึ้นในวันต่อไป

วันที่ 2 การเห็น

เป็นวันที่ยากที่สุดในการสัมมนา เป็นการฝึกรูปแบบ หกมิติ ในการเห็นซึ่งทุกคนรู้จักดีอยู่แล้ว คือ ใคร/อะไร เท่าไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม ผู้เขียนได้อธิบายเรื่องการเห็นทั้ง 6 ทางซึ่งแสดงออกเป็นภาพให้ดูได้ด้วยการใช้ ภาพเค้าโครง ภาพแผนภูมิ ภาพแผนที่ ภาพผังแสดงขั้นตอนและเวลา ภาพผังงาน และภาพกราฟแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามลำดับ ทุกเรื่องมีคำอธิบายและภาพประกอบอย่างละเอียดชัดเจน วันนี้ผู้เขียนได้บอกกฎที่ไม่ได้เขียนไว้ข้อ 2 คือ เราไม่อาจแก้ปัญหาที่รู้มั่ว แต่ต้องแยกย่อยออกเป็นชิ้นเล็กๆ เพื่อให้เข้าใจว่าเราเห็นภาพอะไรอยู่ ผู้เขียนมีความเห็นว่าโลกนี้มีปัญหาอยู่แค่ 6 ประเภท หากระบุให้ได้ชัดเจนก็จะแก้ปัญหาไปได้ครึ่งหนึ่ง เนื้อหาของวันนี้ค่อนข้างมาก จึงมีแบบฝึกหัดมากมายเพื่อฝึกให้เห็นปัญหา ตัวอย่างเช่น ในเรื่องของ “ใคร/อะไร” ผู้เขียนได้สอนวิธีวาดภาพเค้าโครงหลากหลายชนิดสำหรับใช้ในการวาดภาพ เริ่มจากแบบฝึกหัดที่ใช้ภาพเค้าโครงง่ายๆ เช่น การแบ่งประเภทลูกค้า เราควรไปพักผ่อนที่ไหนดี ต่อด้วยแบบฝึกหัดท้าทายพิเศษที่ยากขึ้น ทั้งนี้ผู้ฝึกไม่ต้องกังวลว่าจะตอบถูกหรือไม่เนื่องจากผู้เขียนได้เฉลยคำตอบของแบบฝึกหัดท้าทายพิเศษต่างๆ ไว้ในภาคผนวก ในเรื่องของ “อย่างไร” ผู้เขียนได้สอนวิธีเขียนภาพผังงาน ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการเห็น การพิจารณาเหตุและผลแล้วสรุปความ มีตัวอย่างปัญหาหลายปัญหา มีแบบฝึกหัดผังงานและผังงานคะแนนพิเศษ และในเรื่องของ “ทำไม” ซึ่งเป็นเรื่องสุดท้ายของวันนี้และใช้แก้ปัญหาได้มากที่สุด ผู้เขียนได้อธิบายวิธีเขียนกราฟแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อให้เห็นสาเหตุที่ซ่อนอยู่ มีตัวอย่างปัญหา ในเรื่องของ “ทำไม” หลากหลายคำถาม การตอบคำถามว่า ใครขอพรที่ซื่อสัตย์ทำไม ในหน้า 169-173 จะช่วยให้ผู้อ่านค่อยๆ เข้าใจวิธีใช้กราฟหลากหลายตัวแปรโดยมีโครงสร้าง 6X6 อยู่เบื้องหลัง จนจบด้วยภาพง่ายๆ ที่หน้า 173 ซึ่งตอบคำถามนี้ได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ผู้อ่านสามารถ “ปึงด้วยภาพ” ในเรื่องของ “ทำไม” ได้อย่างแท้จริง

วันที่ 3 จินตนาการ

วันนี้ผู้เขียนได้แนะนำกฎที่ไม่ได้เขียนข้อที่ 3 คือ ปัญหาต่างๆ ไม่ได้แก้โดยผู้ฉลาดที่สุดหรือเร็วที่สุดหรือแข็งแกร่งที่สุด แต่แก้โดยผู้ที่เห็นความเป็นไปได้ ผู้ที่มีจินตนาการยอดเยี่ยมที่สุดจะเป็นผู้ชนะ เครื่องมือที่ใช้ในวันนี้ คือ ชุดคำถามหลัก 5 ชุดที่ช่วยเร่งให้สมองคิดเป็นภาพได้เร็วขึ้น ทำให้การระดมความคิดเกี่ยวกับภาพมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว ผู้เขียนเรียกว่า

SQVID ซึ่งนำมาจากตัวอักษรตัวแรกของแต่ละชุด คือ “S” มาจากง่าย หรือ ขยายความ “Q” มาจากคุณภาพ หรือ ปริมาณ “V” มาจาก วิสัยทัศน์ หรือปฏิบัติการ “I” มาจาก เป็นเอกเทศ หรือ เปรียบเทียบ “D” มาจาก เปลี่ยนแปลง หรือ คงเดิม สิ่งที่ทำให้ SQVID เป็นโครงสร้างทรงประสิทธิภาพในการกระตุ้นจินตนาการ คือ ชุดคำถามนี้ครอบคลุมแทบทุกทางในการคิดถึงสิ่งต่างๆ และช่วงเวลาต่างๆได้ เช่น เมื่อเราเปลี่ยนจากเรื่องเชิงคุณภาพ (ความรู้สึก อารมณ์ ประสาทสัมผัส) ไปเป็นเรื่องเชิงปริมาณ (ตัวเลข จำนวน การวัด) หรือจากวิสัยทัศน์ (เป้าหมาย ทิศทาง วัตถุประสงค์) ไปเป็นปฏิบัติการ (กระบวนการ เวลา ขั้นตอนตามลำดับ) จะช่วยให้เราเห็นหนทางที่เป็นไปได้ ในวันที่ 3 นี้มีแบบฝึกหัดแอปเปิ้ลกับส้ม เพื่อฝึก SQVID ร่วมกับผู้เขียน แบบฝึกหัดนี้เป็นโอกาสมหัศจรรย์ที่จะได้เห็นหนทางหลากหลายที่สมองชอบใช้ประมวลแนวคิดต่างๆ การฝึกฝนนี้จะช่วยให้จินตนาการของเราเกิดเองตามธรรมชาติ และในวันนี้ ยังมีแบบฝึกหัดย่อยของแต่ละชุด ทั้ง 5 ชุด ด้วยแบบฝึกหัด SQVID เต็มรูปแบบ ในวันที่ 3 นี้ ผู้เขียนได้สอนคัมภีร์การคิดเป็นภาพ โดยนำกฎ 6X6 และ SQVID มาผสานเข้าด้วยกัน ผลที่ได้คือแผนภาพซึ่งแสดงตัวแปรกว่าสี่สิบลูปขึ้นไปของแนวคิดเกือบทุกประเภท และแสดงให้เห็นว่าง่ายแค่ไหนที่จะวาดภาพเหล่านี้

วันที่ 4 การแสดงออก

เป็นวันที่สอนวิธีการนำแนวคิดทั้งหมดมารวมกันเพื่อให้กระบวนการคิดเป็นภาพเสร็จสมบูรณ์รวมทั้งวิธีการแสดงแนวคิดให้ผู้อื่นดู วันนี้ผู้เขียนได้แนะนำเครื่องมือวาดภาพสำหรับการประชุมประเภทต่างๆ และสอนกฎที่ไม่ได้เขียนไว้ ข้อ 4 คือ ยิ่งภาพของคุณมีความเป็นมนุษย์มากเท่าไร มนุษย์ก็จะยิ่งตอบสนองต่อภาพนั้นมากขึ้นเท่านั้น และผู้เขียนได้ย้ำว่าสมมติว่าจบแล้วก็ขอให้ฝึกฝนวาดภาพให้สมบูรณ์แบบด้วยเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้วยภาพแล้วนำไปใช้งานในโลกธุรกิจจริง ผู้อ่านจะได้เห็นหนทางใหม่ๆ ที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วและขอให้ถือคติเดียวกับผู้เขียนที่ว่า เมื่อไรก็ตามที่ใช้รูปภาพในงานนั้นได้ก็จะทำ

ผู้เขียนได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจว่า ประสบการณ์ที่ช่วยผู้นำทางธุรกิจทั่วโลกพัฒนาแนวคิดต่างๆกว่า 25 ปี ได้สอนผู้เขียน 3 เรื่อง คือ ไม่มีวิธีค้นพบแนวคิดใหม่วิธีใดที่เปี่ยมประสิทธิผลกว่าการวาดภาพง่ายๆ ไม่มีวิธีพัฒนาและทดสอบแนวคิดวิธีใดที่เร็วไปกว่าการวาดภาพง่ายๆ และไม่มีวิธีแลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีใดที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการวาดภาพง่ายๆ

ข้อดีของหนังสือเล่มนี้

1. ผู้เขียนสอนวิธีแก้ปัญหาซับซ้อนด้วยภาพง่ายๆที่ใช้ได้ผลจริงโดยแสดงวิธีไปทีละขั้นให้มองเห็นปัญหา ค้นคิดแนวทางใหม่ๆในการตีแตกปัญหาที่คลุมเครือซับซ้อน และช่วยให้คนอื่นเข้าใจได้ การอธิบายละเอียดชัดเจน มีการสื่อสารด้วยภาพที่ดีเยี่ยม มีแบบฝึกหัดสนุกๆให้ฝึกคิดและทำมากมาย ผู้เขียนมีประสบการณ์ยาวนานในการแก้ไขปัญหาด้วยภาพจึงถ่ายทอดแนวคิดและแสดงวิธีแก้ปัญหาโดยใช้เครื่องมือง่ายๆดึงความสามารถของผู้ฝึกฝนที่มีติดตัวอยู่แล้วออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการคิดเป็นภาพ ทำให้ผู้ฝึกเข้าใจวิธีคิดแบบใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

2. มีภาพคำตอบสำหรับแบบฝึกหัดท้าทายพิเศษต่างๆอยู่ในภาคผนวกให้ผู้ฝึกทำแบบฝึกหัดได้ตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ จึงช่วยเพิ่มความมั่นใจและความเข้าใจหนังสือเล่มนี้มีดัชนีช่วยค้นละเอียดมาก

3. กรณีศึกษาที่หยิบยกมาน่าสนใจ เช่น เรื่องทำไมไมโครซอฟท์จึงขอซื้อยาฮูด้วยเงินจำนวนมหาศาล เรื่องแผนภูมิที่ทำให้บริษัททอมสันซื้อรอยเตอร์ แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น ทอมสันรอยเตอร์ (Thomson Reuters) และเรื่องของการแก้ไขปัญหาซับซ้อนเรื่องเศรษฐกิจอเมริกาตกต่ำ

4. ในการฝึกสัมมนาแต่ละวันผู้เขียนได้บอกกฎที่ไม่ได้เขียนไว้ในที่อื่นๆ เป็นกฎที่ผู้เขียนไม่เคยบอกไว้ที่ใดเลยแต่สำคัญมาก กฎเหล่านี้ผู้เขียนได้ข้อสรุปจากการคิดเป็นภาพมายาวนาน และไม่ต้องการแค่เขียนเป็นกฎ แต่ต้องการให้ผู้ฝึกตระหนักถึงความสำคัญของกฎแต่ละข้อ ขบคิดและความหมายของมันแล้วเชื่อมแต่ละข้อเข้าด้วยกันอย่างแท้จริง กฎนี้ช่วยให้ผู้อ่านไม่หลงทางและเข้าใจพื้นฐานของการฝึกคิดเป็นภาพได้อย่างดี

5. มีวิธีที่ดีในการจูงใจให้ผู้อ่านฝึกฝน ตัวอย่างเช่น ในตอนต้นมีการนำเรื่องของ การข้ามถนน หรือการเล่นไฟโปเกอร์ ที่ต้องใช้การประสานงาน ระหว่างการดูจนกระทั่งลงมือทำหรือแสดงออก มาอธิบายภาพกระบวนการของสี่ขั้นตอนหลักทั้งในแง่การดู เห็น จินตนาการ และการแสดงออก ทำให้ผู้ฝึกเข้าใจชัดเจนตั้งแต่ต้น ไม่เสียเวลาคิดว่าทำได้อย่างไร ช่วยให้ลงมือทำได้ ซึ่งก็คือสิ่งเดียวที่ผู้ฝึกต้องการเพื่อเริ่มต้น การใช้มิดพับสวิสแสดงกระบวนการคิดเป็นภาพช่วยให้จำง่าย คัมภีร์การคิดเป็นภาพช่วยให้วาดภาพได้ง่าย และการที่ในตอนจบผู้เขียนได้ยกตัวอย่างลูกสาวที่ฝึกคิดเป็นภาพได้อย่างชำนาญจนเปรยว่า พอจรดดินสอบนกระดาษแล้วก็เหมือนกำลังถือไม้กายสิทธิ์ของแฮร์รี่ พอร์เตอร์ ช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจชัดเจนว่า การฝึกคิดเป็นภาพไม่ใช่เรื่องยาก แม้แต่เด็กก็ยังทำได้ดี และ ความสามารถของผู้ที่เห็นแนวคิดที่ก่อตัวเป็นภาพต่อหน้า คือเวทมนตร์ที่แท้จริง